

Pfeiffer Attila

Újvidéki Egyetem, BTK, Történelem Tanszék
attilapfeiffer88@gmail.com

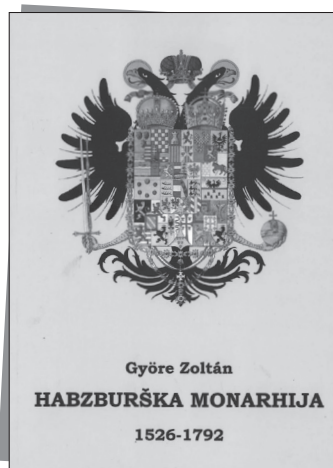
EGY IMPOZÁNS BIRODALOM TÖRTÉNETE

An Account of an Impressive Empire

Istorija jednog impozantnog carstva

Györe Zoltán: *Habzburška monarhija 1526–1792*. Filozofski fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, 2014

Györe Zoltán legújabb könyvében egy különösen fontos ország történelmét mutatja be, amely számos európai nemzet sorsát határozta meg az újkorban. Azt vizsgálja, hogyan sikerült a Habsburgoknak egy jelentéktelen nemesi családból az európai történelmet meghatározó dinasztiává válniuk, és hogyan sikerült négyszáz évig fennálló impozáns birodalmat létrehozniuk. Györe Zoltán műve kiemelkedő jelentőségű, hiszen eddig szerb nyelven nem jelent meg olyan könyv, amely a Habsburg Monarchia történetét dolgozta volna föl a mohácsi csatától (1526) II. Lipót uralkodásának végéig (1792). Szerb nyelven 2014-ig csupán J. P. Taylor monográfiája volt elérhető, amely a Habsburgok birodalmával foglalkozott. Taylor *Habzburška monarhija 1809–1918* című könyve a birodalom történelmét a napóleoni háborúktól (1799–1815) az első világháború (1914–1918) végéig mutatja be. A 2014-es év azonban fordulópontot jelentett a szerb történetírásban, hiszen ebben az évben három könyv is megjelent, amely közvetlenül vagy közvetetten foglalkozik a Habsburgok történetével. Az első Charles Ingrao *Habzburška monarhija 1618–1815* című műve, mely e birodalom történetét a harmincéves háborútól (1618–1648) a már említett napóleoni háborúk végéig ismer-

teti. A második monográfia Branko Bešlin *Evgenije Savojski i njegovo doba* című munkája, mely Savoyai Jenő (1663–1736) életét mutatja be, így a Habsburg Monarchia történelmét is nyomon követi a 17. század második felében, illetve a 18. század első három évtizedében. A harmadik pedig Györe Zoltán fent említett értekezése.

Györe, ahogy könyvének bevezetésében is írja, elsősorban azt az úrt szerette volna betölteni a szerb történetírásban, amely a Habsburg Birodalom politikai, gazdasági és kultúrtörténetével kapcsolatban mutatkozott. E könyv másodsorban azért született, hogy az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karán tanuló történelem szakos hallgatóknak legyen tankönyvük, melyből sikeresebben tudnak készülni a vizsgákra.

A 394 oldalas monográfiát 34 fejezetre osztotta fel a szerző. A könyvben 66 illusztráció található, melyeken fontos történelmi személyeket, illetve fontos történelmi eseményeket láthatunk, s amelyek közvetlenül kapcsolódnak a Habsburg-házhoz. A könyv végén a Német-római Birodalom, illetve a Habsburg Birodalom uralkodóinak listáját, a Habsburg-ház családfáját 1792-ig, egy kronológiai táblázatot és szakirodalmi jegyzéket találunk.

Az értekezés a Habsburg-család 10. századba visszavezethető történetével kezdődik. Az első fejezetekből megtudhatjuk, hogy a család Svájcban származik. Innen indulva, a következő évszázadokban – tehetséges politikájuknak köszönhetően – egyre nagyobb befolyásra és hatalomra tettek szert, míg meg nem jelentek az európai történelem színpadán. A középkor végére megszerezték a német-római császár címet, illetve biztosították hatalmukat az osztrák örökös tartományok felett (a mai Ausztria, Szlovénia, Olaszország egyes északi részei, illetve Németország délkeleti részei). Ezenkívül a Habsburgoknak különösen jó érzékük volt az előnyös házasságkötésekhez, így a 16. században megszerezték a spanyol, a cseh és a magyar koronát is. A spanyol korona a 16. század folyamán meghozta a Habsburgok számára a világhatalmat is, amikor Spanyolország gyarmatosította Dél-Amerika nagy részét, Közép-Amerikát és a Fülöp-szigeteket. A világhatalomért azonban nagy árat kellett fizetniük. A 16. századtól rengeteget háborúztak főleg Franciaországgal és az Oszmán Birodalommal Európa nyugati és délkeleti részein. A reformáció megjelenésével pedig a vallásháborúk időszaka következett, amikor is a katolikus Habsburgok a protestáns német fejedelmek ellen vívtak elkeseredett harcokat.

A szerző – követve a Habsburgok francia, német és oszmán politikáját – bemutatja az olvasónak, hogyan lett az Osztrák Hercegségből 1526 után Habsburg Birodalom. Ezzel párhuzamosan felvázolja valláspolitikájukat is. Ebből világossá válik, hogyan lettek az osztrák uralkodók a katolikus hit védelmezői. A császárok magukat a kereszténység, valamint a katolicizmus védelmezőinek tartották, akiknek isteni küldetésük van ezen a földön. Az oszmán-törökök el-

leni háborúik tovább erősítették e meggyőződésüket, hiszen a középkor végétől a 18. század végéig küzdöttek az iszlám hit terjedése ellen Európában. A protestantizmus ellen ugyanolyan elszántan harcoltak. Vallásosságukról messze földön híresek voltak.

Első ránézésre azt gondolhatnánk, hogy a szerző csak az osztrák örökös tartományok történetével foglalkozik a munkájában, azonban azoknak az országoknak a történelmét is végigköveti, ahol a Habsburgok uralkodtak. Ezek az országok pedig Magyarország, Csehország és a Német-római Császárság. Nemcsak a Habsburg Monarchia politikai és hadtörténetét mutatja be, hanem az uralkodók személye által kulturális, vallási és demográfiai történetét is. A Habsburg-örökség nagy jelentőséggel bír az osztrákok, magyarok, csehek, németek, szlovákok, románok, szlovénok, horvátok és szerbek körében is, hiszen e népek történelmi tudatát döntően befolyásolja, miként a mindennapi életüket, a gondolkodásukat; hatással volt az építészetükre és a kultúrájukra is 1918-ig, amíg a birodalom létezett. A közép-európai nemzetek kultúrájában mindenekelőtt az osztrák barokk és klasszicizmus hagyta a legmélyebb nyomokat. Mindezzért kijelenthetjük, hogy a Habsburg-uralkodóház az egyik legbefolyásosabb dinasztiák közé tartozott Európában a 16. századtól a 20. század elejéig.

Györe Zoltán nem osztja a történészek általánosnak mondható véleményét, miszerint a Habsburgok csak az osztrák örökös tartományok érdekeit nézték, a többi országot, ahol uralkodtak, csak kihasználták. Mint a könyvből is kiderül, az osztrák Habsburgok általában az uralkodó elittel együtt vezették az országokat, tisztelve azok törvényeit és szokásait. Ez a politika annak is tudható, hogy különböző országok más-más törvényekkel rendelkeztek, ezért nagyon nehéz lett volna egységesíteni őket. Éppen ezen próbálkozása fulladt kudarcba II. Józsefnek is. A kritikus történészek a felkelések véres elfojtását, az ellenreformációt, illetve a szigorú megtorlásokat emelik ki, mint az alattvalókkal szembeni rossz bánásmódot. Azonban ezek átmeneti időszakok voltak, hiszen a Habsburgok az általuk kormányzott országokban a békés együttélésre és a kulturális, valamint a gazdasági fejlődésre törekedtek.

A szerző gazdag szakirodalmat használt. A magyar szakirodalmon kívül angol és német munkákat is felhasznált, valamint a szerb tudomány eredményeit. A könyv stílusa és nyelvezete érthető és olvasható. E monográfia olvasásához nincs szüksége az olvasónak szakmai előtudásra, hiszen Györe Zoltán egyszerűen és érthetően mutatja be a Habsburg Monarchia történetét. A könyv nemcsak azért fontos, mert a szerb történetírás egy fehér foltját tünteti el, hanem mert sok tévhitet is eloszlat a Habsburgok történetével kapcsolatban.